

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
PL 86
90101 Oulu

kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

8.12.2017

Dnro 590/2017

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto YVA-ohjelmasta

Viite: Lausuntopyyntö 30.10.2017 POPELY/2197/2017

PYHÄNSELKÄ-KEMINMAA VOIMAJOHTOHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

YVA-ohjelma

Kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj suunnittelee voimajohtohanketta, joka sijoittuu Muhoksen Pyhänselän ja Keminmaan välille Muhoksen, Oulun, Iin, Simon ja Keminmaan kuntien alueille. Johtoreitin pituus on noin 153 km, josta uutta käytävää on noin 86 km. Hankkeessa suunnitellaan sekä 400 että 110 kV linjoja. Hanke liittyy Suomen ja Ruotsin välisen sähkösiirtoverkon parantamiseen. Johtoreitti on merkitty Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Lapin maakuntakaavoihin.

Hanke sijoittuu poronhoitoalueella Kiimingin, Kollajan, Oijärven ja Isosydänmaan paliskuntien alueelle. Uutta johtokäytävää raivattaisiin Kiimingin, Kollajan ja osittain myös Oijärven alueelle. Paliskuntien poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen.

Poronhoidon huomioon ottaminen hankkeessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3§). Poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ja alueella voimassa olevien Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Lapin maakuntakaavojen suunnittelu- ja yleismääräykset edellyttävät, että poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset. Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 252/2017) velvoittaa myös omalta osaltaan alueella toimivaan elinkeinon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon kohdistuu vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä.

Poronhoito on poronhoitoalueella keskeinen osa alueen elinkeinoelämää ja laajojen maa-alueiden käyttäjänä altis muun maankäytön vaikutuksille. Poronhoito on lisäksi kiinteä osa Pohjois-Suomen kulttuuriperintöä. Poronhoitoalueella tapahtuva maankäytön suunnittelu on siis elinkeinon ja kulttuuriperinnön jatkuvuuden kannalta keskeinen kysymys.

Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (PHL 53 §). Myös muualla kuin suoraan valtion mailla tapahtuvalla maankäytöllä on yleensä jonkin asteisia vaikutuksia paliskunnan toimintaedellytysten jatkuvuuteen. Tästä syystä poronhoitoalueella maankäytön suunnittelua on suositeltavaa toteuttaa erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Poronhoitolain takaama vapaa laidunoikeus on tarkoitettu pysyväksi oikeudeksi, eikä sitä voi myydä tai vuokrata. Poronhoito on laaja-alainen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu mahdollisimman yhtenäisiin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Lähtökohdaksi tulee ottaa alueiden nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää rakennelmien ja toiminnan vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit jne.) ja rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertoaidat ym.). Hankkeen yhteisvaikutukset mahdollisten muiden voimajohtojen kanssa tulee selvittää. Voimajohtojen vaikutuksista porojen laiduntamiseen ja poronhoitoon on tutkimustietoa mm. Norjasta.

Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia. Menettelyssä tulee etsiä konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskuntien kanssa. Voimajohtojen kyseessä ollessa nämä voivat liittyä esimerkiksi pylväiden tai johtoaukan tarkempaan sijoitteluun, johtoaukan raivaamiseen, siltojen tai kulku-urien tekemiseen, ilmajohtojen merkitsemiseen (nk. lintupallot) tai poroitaverkkojen maadoittamiseen. Myös rakentamisen ajoitusta voi olla tarpeen pohtia, jos alueella on vasoma-alueita tai poronhoidon toimintaa (vasanmerkintä tai erotukset). Poronhoitolain mukaiset neuvottelut tulee järjestää. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat (esimerkiksi syksyn erotukset ja kesän vasamerkintä).

YVA-ohjelman mukaan porotalousselvityksen lähtöaineistoina tullaan käyttämään Paliskuntain yhdistykseltä saatavaa paikkatietoa alueen poronhoidosta ja porotalouden rakenteista ja laiturista sekä tilastoja ja paliskunnilta saatavia tietoja. Paliskuntien tilastoja on nykyisin saatavilla yhdistyksen lisäksi myös SYKE:n Liiteri-tietokannasta. Perustietojen keräämisen jälkeen alueen paliskuntien ja Paliskuntain yhdistyksen kanssa järjestetään tapaaminen, jossa selvitetään yksityiskohtaisemmin poronhoidon toimintaa hankealueella ja sen lähiympäristössä sekä pohditaan hankkeen vaikutuksia. Arvioinnissa hyväksi käytetään Paliskuntain yhdistyksen ja Lapin liiton julkaisemaa poroYVA-opasta sekä soveltuvin osin IMPERIA-menetelmää. Suunnitelmat poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioinniksi vaikuttavat kattavilta.

YVA-menettelyssä tulee arvioida asianmukaisesti poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset. Alueen paliskunnat tulee osallistaa suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin. Lisäksi tulee etsiä keinoja poronhoidolle aiheutuvien haittojen estämiseen ja vähentämiseen. Paliskunnille tulee turvata tiedon saanti koko hankkeen suunnittelun ja toteutuksen ajan.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao